

УДК 347.735:004.738.5

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОН-ЛАЙН КРЕДИТУВАННЯ

Постановка проблеми. Одною з традиційних форм економічних відносин між людьми є грошова позика у формі кредиту. У сучасному світі кредит може видаватися як банківськими, так і небанківськими фінансовими установами. Однак, найчастіше, оформлення відбувається у приміщенні організації кредитора, але також, останнім часом набирає популярність он-лайн кредитування, тобто кредитування за допомогою інтернету.

Стан дослідження теми. Слід зазначити, що вітчизняні економісти та правознавці зверталися до розгляду окремих питань особливостей банківського кредиту або окремих його різновидів, серед них необхідно відзначити: В.Д. Базилевич, М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, З.М. Васильченко, В.В. Вітлінський, А.С. Гальчинський, А.М. Герасимович, Г.О. Кравченко, Н.І. В.М. Коссака, Квітта, В.Д. Лагутін, І.М. Лазепко, С.М. Лепех, Б.Л. Луців, А.М. Мороз, Л.О. Примостка, О.П. Орлюк, Ю.І. Чалий, Г.Ю. Шемшученко, ін. Крім цього, важливий вклад у дослідження інституту банківського кредиту та його роль в економіці зробили такі зарубіжні вчені Дж. М. Кейнс, Д. Рікардо, А. Пігу, А. Сміт, Й. Шумпетер та ін.

Однак практично всі спеціальні публікації з цього питання були результатом аналізу лише загальних питань банківського кредитування, певних їх різновидів, а їх автори не мали метою дослідження саме он-лайн кредитування та його особливостей. Вищевказані дослідження у даній галузі зарубіжних авторів можуть бути використані лише для порівняння, оскільки вони проводилися на іншому законодавчому матеріалі.

Метою даної статті є проведення дослідження особливостей он-лайн кредитування, його переваг серед інших видів кредитування.

Виклад основного матеріалу. Згідно Цивільного кодексу України кредитний договір це договір, за яким банк або інша фінансова уста-

нова (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

Кредитодавцем за договором кредиту згідно зі ст. 5 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. можуть бути банки та інші фінансові установи (кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг), а також у передбачених законом випадках – фізичні особи-підприємці [1].

Останнім часом стрімко зростає споживчий попит на небанківське кредитування. Цей вид кредитування також представлений в сегментах онлайн та офлайн.

Одним із прикладів небанківського кредитування сегмента офлайн є ломбард. Ця фінансова установа пропонує позичальникові отримати гроші під заставу цінної речі, а пізніше, з урахуванням відсотків, її викупити. Згідно договору з ломбардом, якщо річ була викуплена в термін, то вона залишається у власності ломбарду.

Кредитна спілка – ще один вид небанківського кредитування сегменту офлайн. Це об'єднання вкладів громадян однієї професійної або ідей-спрямованості, або загального місця проживання з метою надання позик членам спілки при необхідності.

Протягом останніх десятиліть світова банківська індустрія знаходиться в умовах жорсткої конкурентної боротьби. Поява нових інформаційних технологій чинить серйозний вплив на вироблення стратегічної політики банку. Нинішні зміни в банківській сфері пов'язані з впливом ряду факторів,

в числі яких міжнародна тенденція до глобалізації ринку банківських послуг, зміна законодавства, а також розвиток інформаційних технологій.

Можна з упевненістю стверджувати, що процес інформатизації банківської діяльності продовжиться і надалі. У банківському секторі в найближчому майбутньому будуть переважати тенденції до підвищення якості та надійності пропонуванних продуктів і послуг, збільшення швидкості проведення розрахункових операцій, організації електронного доступу клієнтів до банківських продуктів. Це обумовлено, перш за все, прагненням банків до досягнення конкурентних переваг на фінансових ринках.

На даний час ринок програмних продуктів для кредитних організацій представлений широким спектром систем, що розрізняються як функціональною частиною, так і технічною реалізацією, апаратною платформою, рівнем системного сервісу, методами захисту інформації і т.д.

Так, в останній рік в Україні зростає популярність небанківського кредитування онлайн. Такий вид кредитування дозволяє оформити кредит через інтернет, не виходячи з дому, або навіть зі смартфона підключеного до мережі, витративши для цього від 5 до 10 хвилин [2].

Далі звернемо увагу на те що, говорячи про інтернет-технології необхідно зазначити, що вони є важливою частиною банківської системи, вони успішно використовуються при обслуговуванні фізичних осіб. Розглянемо різновиди інтернет-технологій, що можуть використовуватися у кредитуванні.

Варто зазначити, що наразі інтернет відіграє важливу роль в сучасному світі, допомагаючи швидко знайти необхідну інформацію. Наприклад, людям, зацікавленим в пошуку житла, і все, що з ним пов'язано, – це і способи державної підтримки при купівлі житла, пошук кредитора та вибір кредитування. Цю інформацію можна отримати на сайтах банків-кредиторів. За допомогою онлайн-видань, що містять інформацію про нерухомість, можна ознайомитися з інтернет-каталогами, що допомагають з вибором іпотечних програм. Також нову інформацію завжди можна знайти на офіційних сайтах державних і муніципальних органів влади.

Ще одним видом інтернет-технологій є іпотечні онлайн-калькулятори. За допомогою такої системи громадянин може розрахувати суму іпотечного кредиту, визначитися з початковим внеском і графіком погашення заборгованості, розрахувати процентну ставку. В основному банки створюють онлайн-калькулятори, включаючи туди умови якоїсь певної іпотечної програми, для полегшення розрахунку різних витрат.

Існує такий вид технологій як інтернет-консультація. Це дуже зручна послуга, яка дозволяє подати заявку на кредит не виходячи з дому. Ще одна перевага цієї функції – можна подавати заявку в кілька банків. Також і для банківських працівників зручне використання цієї системи, вони можуть дистанційно консультувати клієнтів з приводу нових послуг і контролювати їх заборгованість. У період кризи, для деяких клієнтів буде цікава інформація з рефінансування і реструктуризації кредитів.

Також одним з достатньо нових продуктів, що з'явилися на ринку, стала можливість оплати рахунків через Інтернет. Ця технологія дозволяє оплатити рахунки не виходячи з дому. Через Інтернет можна оплатити не тільки іпотеку, а й комунальні платежі, платежі за телефон і багато іншого. Ця система дуже зручна в експлуатації. Але поки вона не зовсім безпечна, оскільки Інтернет володіє низьким рівнем надійності. Тому не рекомендується зберігати дані вашого рахунку на комп'ютері або телефоні.

Ще однією зручною послугою є отримання своєї кредитної історії онлайн. Тобто, особа може замовити кредитний звіт – це документ, в якому відображається його кредитна історія, тобто інформація про поточні та минулі кредити, заборгованість і прострочення. Для перегляду такого кредитного звіту необхідно зайти на офіційний сайт і в спеціальному розділі ввести свої персональні дані [3, с. 45-47].

Таким чином ми бачимо, що наразі інформаційні технології охоплюють все більше сфер людської життєдіяльності та ведення бізнесу. Не є винятком і є сфера надання кредитних послуг, у якій серед основних видів кредиту (банківський, споживчий тощо) з'являється та використовується ще один, а саме кредит он-лайн.

У тому числі, нинішні технології зробили допустимим появу електронного глобального фінансового ринку, який базується на інтеграційних системах, таких як: Телефонний банк, Банк-Клієнт, Інтернет, Інтернет Банк-Клієнт, рекомендовані в якості основних курсів просування банківських послуг. Вітчизняні передові банки, які вивчають досвід, накопичений країнами заходу по застосування комунікаційних електронних систем, які оснащені мережею Інтернет, стали користуватися ним в своїй практиці [4].

Щодо он-лайн кредитування, то воно є послугою, за допомогою якою позичальник може подати он-лайн заявку на отримання кредиту (у тому числі отримати кредитну картку) за допомогою заповнення спеціальної форми на сайті кредитної організації.

Варто акцентувати увагу, що процедура отримання позики достатньо проста. Позичальник захо-

дять на сайт компанії, що надає кредит, вибирає суму кредиту (зазвичай не більше 10 000 грн.), термін його експлуатації і погашення (зазвичай від 1 до 30 днів), заповнює анкету, і отримує гроші на свою платіжну карту. Це зручний і швидкий вид кредитування, де не потрібні ніяких довідок про підтвердження платоспроможності позичальника, а ризик відмови в отриманні кредиту, навіть у випадку негативної кредитної історії в банку, значно нижче банківського.

При першому зверненні за позикою в таких компаніях, як правило можна взяти в борг не більше 1000-2000 гривень. При своєчасному погашенні кредиту клієнт підвищує довіру до себе та може позичити суму до 10 000 гривень за звернення [2].

Прикладом он-лайн кредитування є також дистанційне оформлення товару в кредит в Інтернет магазинах (кредит на он-лайн покупки). Найчастіше такими товарами є телефони, смартфони, побутова техніка. Особа може розраховувати на надання такого кредиту у розмірі від 1000 до 100 000,00 гривень, в залежності від строку надання кредиту, віку позичальника, початкового внеску, приблизного графіку погашення кредиту та ідентифікуючих документів позичальника (паспорта, ІНН, пенсійного посвідчення, тощо) [5].

Ще одним цікавим прикладом он-лайн кредитування є отримання кредиту на короткий термін (наприклад, до моменту отримання заробітної плати). Деякі організації пропонують таку послугу як он-лайн позика. Так, у Республіці Казахстан позичальник повинен виконати наступні дії для отримання позики он-лайн:

1. Подати заявку на отримання позики. Заявник (позичальник) повинен бути громадянином Республіки Казахстан або іноземним громадянином з видом на проживання, який проживає на території Республіки Казахстан та досяг віку 20 років, має постійну реєстрацію на території Республіки Казахстан.

2. При заповненні Заявником Заявки, Заявник надає Товариству (кредитору) наступну інформацію, включаючи, але не обмежуючись: розмір суми і термін видачі позики, який не може перевищувати 30 (тридцяти) календарних днів; фото документа, що посвідчує особу, отримані через Сайт або Мобільний додаток; фотографії Заявника, отримані через Сайт або Мобільний додаток; індивідуальний ідентифікаційний номер (ІІН); адреса проживання заявника; адреса електронної пошти; номер мобільного телефону.

3. Вказати суму Договору в Оферті при виборі суми позики на Сайті або в Мобільному додатку.

4. Позичальник зобов'язується повернути надану суму Позики і сплатити Винагороду за користування позикою в порядку і в терміни, обумовлені Договором.

5. Заявник, який має намір отримати Позик, повинен зареєструватися на Сайті або в Мобільному додатку шляхом заповнення Анкети, викладеної на Сайті і в Мобільному додатку. При цьому Заявник погоджується надати Товариству усю необхідну інформацію (див. п.2)

6. Після отримання необхідної інформації Товариство приймає рішення про видачу або відмову у видачі позики в розмірі та на умовах, зазначених Заявником в Оферті, не пізніше 1 (одного) робочого дня з дати направлення Заявником Заявки. Товариство повідомляє Заявника про прийняте рішення про надання Позики або відмову від укладення Договору з Заявником будь-яким доступним способом.

7. Заявник до прийняття позитивного рішення про видачу позики зобов'язаний на вимогу Товариства пройти процес ідентифікації на Сайті або в Мобільному додатку, шляхом: фотографування документа, що посвідчує особу (лицьовий та зворотний бік); фотографування особи.

8. У разі прийняття Товариством позитивного рішення про видачу Заявнику Позики, Товариство надає Позик Позичальнику у вигляді одноразового перерахування Суми Позики, вказаною в Оферті, на Гаманець Позичальника [6].

Характеризуючи використання он-лайн кредитування, слід згадати його широке застосування у Польщі. Таким видом кредитування є соціальний кредит – позика он-лайн. Звичайно, для того аби надати або отримати соціальну позик необхідно мати при собі посвідчення особи (такі як водійські права або паспорт) і невелику суму грошей, яка буде впливати на субрахунок на сайті. Крім того, можна перевірити номер телефону або місце розташування позичальника – це збільшить авторитет і можливість отримати позик, особливо на самому початку своєї діяльності на сайті.

Після успішного створення облікового запису, особа може виступати як кредитором, так і позичальником. У цих системах є деякі служби безпеки, які захищають інтереси бажаючих інвестувати. Відсотки за позиками оподатковуються як дохід капіталу, а не як дохід від підприємницької діяльності.

Дана компанія підтримує веб-портал, який дозволяє особі зв'язатися з людьми, які мають потребу у кредиті – позичальниками, а також з людьми, у яких є кошти, щоб знайти – кредитора. Позичальник беручи кредит повинен заздалегідь вказати суму кредиту, приблизний термін погашення і процентну

ставку на яку він розраховує. Це клієнт робить через офіційний сайт. Також йому необхідно вказати на сайті особисті дані, включаючи інформацію про щомісячний дохід та кількість осіб, що проживають разом з ним. Дана інформація необхідна для перевірки позичальника в інформаційному бюро кредиторів. Якщо у позичальника немає проблем з погашенням інших кредитів така кредитна заявка буде мати позитивний результат.

Щодо самого договору позики, то він направляється замовнику після того, як позичальник проходить процедуру подачі заявки на отримання кредиту та починає діяти після передачі плати за перевірку в розмірі 1 злотих, а також затвердження його умов.

Крім того, позичальник повинен поставити свій електронний підпис на договорі і відправити його через Мережу. Якщо у нього немає цифрового підпису, необхідно надрукувати весь договір з додатками та підписати його. Підпис має бути чітким і складатися з імені та прізвища. Далі система генерує електронний контракт і передає кошти, депоновані усіма кредиторами на рахунок позичальника. Щомісячний платіж відсотків є відповідною

частиною капіталу, яку отримує кредитор. Ці відсотки є його єдиною нагородою [7].

Висновки. Таким чином, перевагою он-лайн кредитування, позика мають перевагами спрощений спосіб отримання грошових коштів, що дозволяє позичальникам заощадити час.

Однак, актуальною залишається проблема забезпечення інтересів учасників договору, передусім, інтересів кредитора (кредитодавця), який ризикує, надаючи кредит. Разом із тим, при такому кредитуванні кредитні ризики можуть виявитися вищими, оскільки кредитодавець не завжди має можливість достатньо ретельно перевірити платоспроможність потенційного боржника, його кредитну історію тощо. Такий ризик відноситься також до форми договору он-лайн кредитування.

Ще однією проблемою є те, що жодна з норм в законодавстві України не містить прямого алгоритму дій сторін при підписанні договору з підтвердженням згоди на сайті компанії. При цьому жодна з них не містить заборони саме в такий спосіб підписувати договір, більш того, з системного аналізу вищенаведених норм випливає, що такий спосіб підписання договору є допустимим.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 р. №2664-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР).—2002. — № 1. — ст. 1.
2. Небанковское онлайн кредитование в Украине — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://trustedshops.ua/wp-content/uploads/2015/04/trustedshops-credit-research-out-003.pdf>
3. Информационные технологии в ипотечном кредитовании [Текст] / Т. Г. Григорьева, В. О. Кабекова, А. А. Дмитриева // Инновационные технологии в образовании и науке : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 7 мая 2017 г.) / редкол.: О. Н. Широков [и др.]. — Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2017. — С. 45–47.
4. FEATURES OF APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES FOR DEVELOPMENT OF INTERNET-BANKING IN RUSSIA. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://earchive.tpu.ru/bitstream/11683/17163/1/conference_tpu-2015-C24-166.pdf
5. Кредиты на онлайн покупки. За кредитами – в Кредит Маркет. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://kreditmarket.ua/rus/credit/kredity-na-onlajn-pokupki.html>
6. Правила предоставления займов. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://online-zaem.kz/conditions.php>
7. Nikt nie daje gwarancji dla pozyczek w sieci. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/415270,nikt-nie-daje-gwarancji-dla-pozyczek-w-sieci.html>
8. IT-право: сутність та поняття : монографія / авт. кол.; за ред. О.І. Харитонові, Є.О. Харитонова. – Одеса, Фенікс, 2017. – 316 с.
9. IT-право: теорія та практика : навч. посіб. / авт. кол. ; за ред. О.І. Харитонові, Є.О. Харитонова. – Одеса, Фенікс, 2017. – 472 с.

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОН-ЛАЙН КРЕДИТУВАННЯ

В даній статті проведено аналіз окремих особливостей он-лайн кредитування та його переваг серед інших видів кредитування. У статті надано поняття он-лайн кредитування, охарактеризовані інтернет-технології, які можуть використовуватися в кредитуванні. Також розглядаються окремі види інтернет-технології серед яких іпотечні онлайн-калькулятори. За допомогою такої системи громадянин може розрахувати суму іпотечного кредиту, визначитися з початковим внеском і графіком погашення заборгованості, розрахувати процентну ставку. В основному банки створюють онлайн-калькулятори, включаючи туди умови якоїсь певної іпотечної програми, для полегшення розрахунку різних витрат. До різновидів інтернет-технології також відносяться інтернет-консультації, які дозволяють подати заявку на кредит не виходячи з дому. Ще одна перевага цієї функції – можна подавати заявку в кілька банків.

Також окремим видом інтернет-технологій є отримання своєї кредитної історії онлайн. Тобто, особа може замовити кредитний звіт – це документ, в якому відображається його кредитна історія, тобто інформація про по-

точні та минулі кредити, заборгованість і прострочення. Для перегляду такого кредитного звіту необхідно зайти на офіційний сайт і в спеціальному розділі ввести свої персональні дані.

У статті визначається, що он-лайн кредитування є послугою, за допомогою якою позичальник може подати он-лайн заявку на отримання кредиту (у тому числі отримати кредитну картку) за допомогою заповнення спеціальної форми на сайті кредитної організації.

У статті характеризується використання он-лайн кредитування у Польщі, де видом такого кредитування є соціальний кредит – позика он-лайн. Для того аби надати або отримати соціальну позику необхідно мати при собі посвідчення особи і невелику суму грошей, яка буде впливати на субрахунок на сайті.

Ключові слова: он-лайн кредитування, позика, кредитор, інтернет-технології, кредитна послуга, інтернет-заявка.

Берназ-Лукавецкая Елена Михайловна
НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ОН-ЛАЙН КРЕДИТОВАНИЯ

В данной статье проведен анализ отдельных особенностей он-лайн кредитования и его преимущества перед другими видами кредитования. В статье предоставлено понятие он-лайн кредитования, охарактеризованы интернет-технологии, которые могут использоваться в кредитовании. Также рассматриваются отдельные виды интернет-технологий среди которых ипотечные онлайн-калькуляторы. С помощью такой системы гражданин может рассчитать сумму ипотечного кредита, определиться с первоначальным взносом и графиком погашения задолженности, рассчитать процентную ставку. В основном банки создают онлайн-калькуляторы, включая туда условия какой-то определенной ипотечной программы, для облегчения расчета различных расходов. К разновидностям интернет-технологии также относятся интернет-консультации, которые позволяют подать заявку на кредит не выходя из дома. Еще одно преимущество этой функции – можно подавать заявку в несколько банков.

Также отдельным видом интернет-технологий является получение своей кредитной истории онлайн. Таким образом, человек может заказать кредитный отчет – это документ, в котором отражается его кредитная история, то есть информация о текущих и прошлых кредитах, задолженность и просрочки. Для просмотра такого кредитного отчета необходимо зайти на официальный сайт и в специальном разделе ввести свои персональные данные.

В статье определяется, что он-лайн кредитование является услугой, с помощью которой заемщик может подать он-лайн заявку на получение кредита (в том числе получить кредитную карточку) посредством заполнения специальной формы на сайте кредитной организации.

В статье характеризуется использование он-лайн кредитования в Польше, где видом такого кредитования является социальный кредит – ссуда он-лайн. Для того чтобы предоставить или получить социальный заем необходимо иметь при себе удостоверение личности и небольшую сумму денег, которая будет влиять на субсчет на сайте.

Ключевые слова: он-лайн кредитование, кредитор, интернет-технологии, кредитная услуга, интернет-заявка, заем.

Bernaz-Lykavetskaya Olena
SOME FEATURES OF ON-LINE CREDIT

This article analyzes the specific features of on-line lending and its advantages over other types of lending. The article provides the concept of on-line lending, the Internet technologies, which can be used in lending, are characterized. Also considered are certain types of Internet technologies among which are mortgage online calculators. With the help of such a system, a citizen can calculate the amount of a mortgage loan, determine the initial installment and the repayment schedule, calculate the interest rate. Basically, banks create online calculators, including the terms of some specific mortgage program, to facilitate the calculation of various costs. Internet technologies also include Internet consultations, which allow you to apply for a loan without leaving your home. Another advantage of this function is that you can apply to several banks.

Also, a separate type of Internet technology is to get your credit history online. Thus, a person can order a credit report – this is a document that reflects his credit history, that is, information about current and past loans, arrears and delinquencies. To view such a credit report, you need to enter the official site and enter your personal data in a special section.

The article determines that online lending is a service through which a borrower can apply online for a loan (including a credit card) by filling out a special form on the credit institution's website

The article describes the use of on-line lending in Poland, where a type of such lending is a social loan – an on-line loan. In order to provide or receive a social loan, you need to have an identity card and a small amount of money, which will affect the sub-account on the site.

Key words: on-line lending, creditor, loan, internet technologies, credit service, internet application.